

ที่พักแบบดั้งเดิม

เรียนรู้วัฒนธรรมของ ชาวไทยทรงดำ ที่เมืองเพชร

บ้านเขาย้อย

จังหวัดเพชรบุรีนับเป็นประตูสู่ภาคใต้ ที่มีเรื่องราวน่าสนใจให้แวะเวียนมาทำความรู้จักไม่แพ้จังหวัดอื่นใด ซึ่งนอกจากข้าวแกงเมืองเพชรและขนมหวานจะอร่อยเป็นที่ถูกอกถูกใจของใครหลายคนแล้ว ที่นี่ยังมีสถานที่ท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ และชนชาติอันน่าสนใจอีกด้วย โดยเฉพาะชาวไทยทรงดำซึ่งเป็นกลุ่มชนชาติไทยที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองแกน แคว้นสิบสองจุไทย หรือเมืองเดียนเบียนฟูของประเทศเวียดนามในปัจจุบัน ซึ่งคนกลุ่มนี้ถูกกวาดต้อนเข้ามาในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น และเนื่องจากนิยมนุ่งผ้าสีดำ จึงเรียกว่า ไทยทรงดำนั่นเอง ซึ่งเราอาจเรียกชาวไทยทรงดำว่า ไทดำ ไทยซ่ง หรือลาวซ่ง ก็ได้

ชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่เลือกที่จะตั้งรกรากอยู่ในตำบลห้วยท่าช้าง หนองปรัง ทับคาง เขาย้อย บางเค็ม หนองชุมพล และหนองชุมพลเหนือ อำเภอบ้านเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากพื้นที่แถบนี้มีลักษณะภูมิประเทศเป็นป่าเขาลำดัดกับถิ่นฐานเดิมนั่นเอง และแม้ว่าจะทำการโยกย้ายจากถิ่นฐานเดิมมาอยู่ที่ตำบลเขาย้อยไม่น้อยกว่า 200 ปีมาแล้ว แต่พวกเขาก็สามารถรักษาและสืบสานวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมไว้ได้ถึงปัจจุบัน

สำหรับลักษณะบ้านเรือนของคนกลุ่มนี้มีความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม คือ มีหลังคาทรงโค้งรูปกระดองเต่า มุงหญ้าคายาวคลุมลงมาเกือบถึงพื้นดินแทนฝาเรือน เพื่อป้องกันลม ฝน และอากาศที่หนาวเย็น ตัวเรือนยกใต้ถุนสูงเพื่อประโยชน์ในการเก็บสิ่งของเครื่องใช้ และเป็นที่ประกอบกิจการงาน เช่น ทอผ้า ตำข้าว ยอดจั่วประดับด้วยไม้แกะสลักเป็นกิ่งคล้ายเขาควางไขว้กัน เรียกว่า **"ขอกุด"** พื้นเรือนทำด้วยไม้ไผ่ทาบเป็นชั้นๆ ฝาออกติดกันภายใน ตัวบ้านเป็นพื้นที่โล่งแบ่งส่วนสำหรับนอน ครีว และเป็นส่วนที่บูชาผีเรือน เรียกว่า **"กะลือทอน"** มีชานแดดยื่นออกจากตัวบ้าน มีบันไดขึ้นเรือน 2 ทาง มียุ้งข้าวที่สร้างเป็นเรือนยกเสาดสูงไว้ข้างที่พักอาศัย

ปัจจุบันเรือนไทยทรงดำมีลักษณะผสมผสานระหว่างเรือนแบบดั้งเดิมกับเรือนสมัยใหม่ บ้างก็ใช้วัสดุผสมของปูนกับไม้ บ้างบ้านก็เป็นรูปทรงสมัยใหม่ไปเลย แต่ไม่ว่าลักษณะที่อยู่อาศัยของคนไทยจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ทุกบ้านก็ยังคงมีห้องสำหรับบูชาผีเรือนอยู่

ที่พักแบบดั้งเดิม

เมื่อกล่าวถึงห้องสำหรับบูชาผีเรือน ก็ต้องกล่าวถึงพิธีกรรม การบูชาผีเรือนด้วย เนื่องจากไทยทรงดำส่วนใหญ่จะมีความเชื่อเกี่ยวกับผีอยู่แล้ว โดยเชื่อว่าผีที่เป็นเทพยดาที่ให้ความคุ้มครอง เรียกว่า ผีแสนหรือผีฟ้า ส่วนผีบ้านหรือผีเรือนก็ต้องทำพิธีเซ่นไหว้ เพื่อให้บ้านเรือนร่มเย็นเป็นสุขและอุดมสมบูรณ์ โดยผีบรรพบุรุษ จะถูกเชิญขึ้นมาไว้บนเรือนหรือที่เรียกว่ากะล่อห้อง และจะต้อง จัดพิธีเซ่นไหว้ตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป และจะไม่ประกอบพิธีในช่วงเดือน เข้าพรรษา เนื่องด้วยผีบรรพบุรุษจะต้องไปเฝ้าพญาแถนที่เมืองฟ้า เรียกว่า **“พิธีแสนเรือน”** ส่วนผีป่า ผีโขนและผีอื่นๆ ที่สถิตอยู่ตามป่า ภูเขา แม่น้ำ หรือสถานที่ต่างๆ หากมีใครทำให้ไม่พอใจก็อาจโดน ลงโทษทำให้เจ็บป่วยได้เช่นกัน

พิธีแสนเรือน

พิธีแสนเรือน

พิธีแสนเรือน

ความสำคัญของพิธีแสนเรือนจะมีความสำคัญมาก ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับผู้ที่เป็นสมาชิกในครอบครัว เนื่องจากการเซ่นไหว้เพื่อตอบแทนบุญคุณของผี ซึ่งดูแลปกป้องรักษาลูกหลานให้เกิดความผาสุกในการมีอยู่มีกิน ขั้นตอนในการเซ่นจะเริ่มต้นจากการเตรียมเครื่องเซ่น โดยเครื่องเซ่นที่สำคัญก็คือสุกร ซึ่งต้องเป็นสุกรตัวผู้ จากนั้นก็ไปหาวันที่จะทำพิธี แล้วก็บอกแขกเหรีือเริ่มต้นที่ผีเรือนเดียวกัน แล้วก็ญาติพี่น้องบ้านใกล้เคียงเพียง พอถึงวันแสนจะมีการฆ่าสุกรที่เป็นเครื่องเซ่น นำไปประกอบอาหารและพิธีกรรม แล้วก็เชิญผีเรือนทั้งหมดในบ้านเดียวกันมารับเครื่องเซ่น หลังจากนั้นก็เป็นอันเสร็จพิธี

บนซ้าย การแต่งกายชาย
ไทยทรงดำ

บนกลาง การแต่งกายหญิง
ไทยทรงดำ

บนขวา การทอผ้าของชาว
ไทยทรงดำ

ล่างซ้าย ชาวไทยทรงดำหรือ
ลาวโซ่ง

สิ่งประกอบสำคัญในพิธีเสนเรือนคือ
ในกะลื้อห้องจะต้องมีถุงใต้ จะมีสองชนิด
ชนิดที่หนึ่งคือของผู้ชาย ซึ่งมีส่วนประกอบ
คือเครื่องมือทำมาหากิน คือมีธนูอยู่ด้วย ส่วน
ชนิดที่สองคือของผู้หญิง ประกอบด้วยเครื่อง
มือทำมาหากินของแม่บ้าน คือย่าม ซึ่งเป็น
สิ่งประกอบในการดูแลครอบครัว

ส่วนการแต่งกายของชาวไทยทรงดำ
ก็มีลักษณะที่เป็นแบบฉบับของตนเอง ทว่า
ปัจจุบันจะเห็นได้เพียงในโอกาสพิเศษ เช่น
เวลาประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือใน
หมู่ผู้สูงอายุเท่านั้น โดยผู้ชายไทยทรงดำจะ
นุ่งกางเกงขาสั้นปลายแคบเรียวยาว ปิดเข้า
ขมวดปมที่เอว เรียกว่า **“ส้วงขาเต็น”** หรือ
“ส้วงก้อม” ส่วนเสื้อจะเป็นเสื้อแขนยาวทรง
กระบอก ปลายแขนปล่อยกว้างขนาดข้อมือ
ของผู้ใส่ ผ่าหน้าตลอด ติดกระดุมเงินยอค
แหลมมีลวดลายเรียงกันถี่ประมาณ 10-19
เม็ด ลำตัวสั้นแค่เอว เรียกว่า **“เสื้อขอบ”**

การแต่งกายของหญิงไทยทรงดำจะนุ่ง
ผ้าซิ่นพื้นดำ โดยเอามุมผ้าทางซ้ายและทาง
ขวาพับทบกันตรงกลางแล้วพับลงคาดด้วย
เข็มขัดเพื่อสะดวกในการก้าวเดินเวลาทำงาน
สวมใส่คู่กับ **“เสื้อบ๊อย”** หรือ **“เสื้อแบบจิด”**
ซึ่งเป็นเสื้อแขนกุด ตัวเสื้อสั้น ผ่ากระดุมด้าน
หน้า ส่วนเครื่องประดับจะใช้โลหะพวก เงิน
ทอง นาค ทำเป็นกำไลข้อมือ ต่างหู เป็นต้น

การเล่นโยนลูกช่วงของชาวไทยทรงดำ

โบสถ์วัดกุฎี

รู้จักกับที่อยู่อาศัยและการแต่งกาย รวมทั้งประเพณีเก่าแก่โบราณที่เกี่ยวข้องกับผี ซึ่งเป็นสิ่งเคารพบูชาของชาวไทยทรงดำแล้ว ขอตอบท้ายกับประเพณีการเล่นของหญิงชาวไทยทรงดำกับการเล่นโยนลูกช่วง อันเป็นการละเล่นที่จะมีขึ้นในช่วงเดือนเมษายนของทุกปีหลังจากทำนาเสร็จแล้ว นับได้ว่าเป็นประเพณีที่น่ารักและเรียกรอยยิ้มจากหนุ่มสาวได้ไม่น้อยทีเดียว ที่บอกว่าน่ารักก็เพราะบางคู่ได้พบรักกันเพราะการเล่นโยนลูกช่วงนี้เอง โดยหนุ่มต่างถิ่นจะโยนลูกช่วงให้สาวเขาย้อย เมื่อโยนเสร็จก็จะพูดคุยกัน ตามเรื่องต่างๆ จนบางคู่ถึงขั้นได้แต่งงานกันก็มี

ก่อนลาจากหมู่บ้านไทยทรงดำที่อำเภอย้ายอยกลับสู่ความวุ่นวายในเมืองหลวง ก็ต้องเลี้ยวรถแวะที่เขาย้อยเสียหน่อย เพราะที่นี่มีหินงอก หินย้อยที่สวยงามสมกับชื่อถ้ำเขาย้อย และ

เป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปหลากหลายปาง ที่สำคัญคือมีรอยพระพุทธรูปให้ได้สักการบูชาด้วย

จากนั้นเป้าหมายถัดไปจึงเป็นวัดกุฎี ที่มีโบสถ์ไม้สักเก่าแก่อายุชานานถึง 100 ปี แกะสลักสวยงามทั้งหลัง รอบโบสถ์ด้านนอกแกะสลักเป็นเรื่องราวชาติ มหาชาติ และไร่อิว บานประตูเป็นลายเกาทะดูโปร่ง แกะสลักสวยงาม

หากเบื่อความวุ่นวายในเมืองแล้ว วันหยุดสุดสัปดาห์นี้จะออกไปชื่นชมวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ แล้วแวะเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวใกล้ๆ กันนั้น บางทีอาจจะทำให้ความมีชีวิตชีวาคืนกลับมาอีกครั้งก็ได้

ขอบคุณข้อมูลจากอาจารย์ถนอม คงยิ้มละมัย
และ www.thaisongdam-khaoyoi.com

ไหว้รอยพระพุทธรูป